

Kamusallık Söyleşileri Devam Ediyor... DEMOKRATİK ENERJİ PROGRAMI

Elektrik Mühendisleri Odası (EMO) İzmir Şubesi'nin "Kamusallık Söyleşileri" kapsamında düzenlediği "Demokratik Enerji Programı" başlıklı etkinlik Oğuz Türkyılmaz ve Mahir Ulutaş'ın katılımıyla gerçekleştirildi. Demokratik Enerji Programı'nın emeğin tarihsel kazanımlarını yok eden neoliberal politikaları değiştirmeyi esas aldığına vurgu yapılan söyleşide, yeniden kamulaştırma, yenilenebilir kaynaklara kamu yatırımı ve Emperyalist bağımlılık zincirinden kopan bir sanayileşme programının geliştirilmesinin ön görüldüğü vurgulandı.

EMO İzmir Şubesi'nin düzenlediği Kamusallık Söyleşileri'nin üçüncü etkinliği, 13 Nisan 2022 tarihinde "Demokratik Enerji Programı" başlığı altında gerçekleştirildi. TMMOB Enerji Çalışma Grubu İkinci Başkanı Oğuz Türkyılmaz ve EMO Yönetim Kurulu Başkanı Mahir Ulutaş'ın katılımıyla düzenlenen çevrimiçi etkinliğin açılışını EMO İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Özgür Tamer gerçekleştirdi. Konuşmacıları tanıtan Tamer ilk sözü Oğuz Türkyılmaz verdi.

Konuşmasına Teoman Öztürk'ün anarak başlayan Türkyılmaz, "bilim ve tekniği sömürgeci değil, emekçi halkın çıkarları doğrultusunda değerlendirmek" olarak özetlediği TMMOB'un çalışma ilkelerine vurgu yaparak, şöyle dedi:

"Bu ilke uyarınca, emperyalizmin ve yerli ortaklarının uzmanlık alanlarımızdaki sömürü ve talan politikalarını teşhir etmenin bizim birincil görevimiz olduğu tartışmasız ve açık. Ama olaya bir mühendis olarak, matematikteki gerekli ve yeterli koşullar açısından baktığımızda; bu görev, gerekli koşul, yeterli koşul değil. Yeterli koşul ne peki? Karşı çıktığımız uygulama ve düzenlemelerin yerine ne istediğimizi söylemek ve bunları nasıl yapacağımızı, hedeflerimize nelerle, ne tür uygulamalarla, hangi yöntemlerle, ne tür kurumlarla ve ne tarz bir kurumsallaşmayla ulaşacağımızı inandırıcı bir

dille anlatmak. Bununla yetinmemeli, bir adım daha atmalı; önerdiğimiz yeni yapılanma ve kurumsallaşma için gerekli kaynakları nerelerden ve nasıl temin etmeyi öngördüğümüzü de söyleyebilmeliyiz, insanlara toplumda inandırıcı şeyler anlatmalıyız."

Sermayenin kârını artırmayı değil, toplumun yaşamsal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik demokratik bir kalkınma programı geliştirilmesini isteyen Türkyılmaz, "Biz diyoruz ki, enerji, sağlık, eğitim, spor, kültür, barınma, ulaşım, adalet, güvenlik gibi hizmetler, temel altyapı niteliğinde kamu hizmetleridir, kamu eliyle ve kamu denetiminde yürütülmesi gerekir. Onun için, özelleşen kamu kuruluşlarının tekrar kamuya dönmesi mutlaka sağlanmalıdır" diye konuştu.

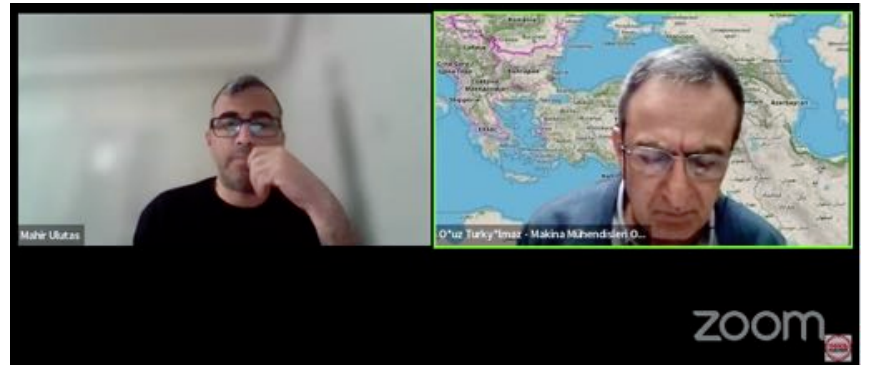
"Kalkınmanın Anahtarı Kamu Olacak"

Kamu iktisadi teşebbüslerini sektör temelli olarak yeniden kurulması gerektiğine vurgu yapan Türkyılmaz, konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Elektrik, petrol, doğalgaz üretimi,

iletimi ve dağıtım alanlarında faaliyet gösterecek olanları; petrol rafinerilerini, petrokimya komplekslerini, ileri teknoloji demir-çelik ve ağır sanayi tesislerini; toplum, kamu ve ülke yararına olan büyük ölçekli madencilik projelerini; kamusal eğitim, kültür, sağlık ve spor kurum ve tesislerini; kamusal ulaşım ve iletişim sistemlerini, kurumları ve şebekelerini; sağlıklı kentsel gelişim ve toplu konut uygulamalarını, sosyal güvenlik sistemini ve kurumlarını. Bunlar kamu tarafından tesis edilmeli ve çalıştırılmalıdır diyoruz."

Temel gıda ve ihtiyaçlara yönelik üretim, temin, satışı ve dağıtım zincirinde kamu tarafından kurulması gerektiğini dile getirerek, kamunun üretim tesislerinin özelleştirilen üretim tesislerinin kapatılmasının bugün bazı mal ve hizmetler için kriz boyutlarında bir yokluk yarattığını vurguladı. Kamu işletmelerinin kalkınmanın lokomotif olabileceğini dile getiren Türkyılmaz, şeffaflığın temel kural haline geti-

rilmesi gerektiğini ifade ederek, bu kuruluşlarının sahip olması gereken çalışma anlayışını ise şöyle özetledi:

“Biz farklı bir kamu işleyişini savunuyoruz. Diyoruz ki, çalışanların yanı sıra, üretilen hizmetlerden yararlananlar, ürünleri kullananlar ve özellikle enerji, madencilik altyapı ve sanayi yatırımlarında tesislerin bulunduğu yörelerde yaşayan halkın demokratik temsilcileri de karar alma süreçlerinde ve denetimde etkin bir şekilde söz ve karar sahibi olmalıdırlar. Sendikal örgütlenme yasaklanma değil, teşvik edilmeli ve yaygınlaşmalıdır, üretmeler yönetmelidir. Kamu işletmeleri iç işleyişlerinde özerk olmalı, üretimlerinde istikrar sağlanmalı, gündelik kısır siyasi çıkarlara kurban edilmeleri önlenmelidir.”

Demokratik Enerji Programı'nın emeğin tarihsel kazanımlarını yok eden neoliberal politikaları değiştirmeyi esas aldığını ifade ederek, enerjide kamucu dönüşümün ilkeleri şöyle özetledi:

“Kamu kuruluş ve işletmelerinde toplumcu bir yönetim anlayışı egemen olmalı; ülke ve bölge kalkınmasına, yerel toplum ve çevre ihtiyaçlarına öncelik verilmelidir. Enerji ihtiyacı, bugünkü gibi değil, yani her isteyen istediği yere istediği tesisi kurması ve arz fazlası yaratarak kaynak israfına yol açması şeklinde değil; planlama sistematiğine dayalı, uzun vadeli öngörülerle, toplumsal, kamusal ve ulusal çıkarlar gözetilerek, geniş kesimlerin sürekli yararlanmasına imkân verecek şekilde, düşük maliyetle ve çevreye en az zarar verecek şekilde karşılanmalıdır. Bütün enerji yatırımları çevreye zarar verir. O zararı, bilim ve teknolojinin kurallarına uygun bir şekilde, en alt düzeyde tutmak hedefimiz olmalıdır. Enerji talebini gereksiz düzeyde artıracak verimsiz yatırımlardan uzak durulmalıdır. Yeni ihtiyaçları, da-

ğıtımdaki kayıpları düşünerek ve nihai sektörlerde yer yer yüzde 50'nin üstüne çıkan enerji tasarrufu imkânlarını kullanarak karşılamak temel olmalıdır. Üretilen enerji yenilenebilir kaynaklara dayalı olmalıdır ve enerji ekipmanlarının yurtiçi üretimine ağırlık verilmelidir.”

Planlı ekonomi ilkelerine geri dönülmesi ve Türkiye Planlama Kurumu'nun kurulması gerektiğini dile getiren Türkyılmaz, “Bugün bölünen, işlevsizleştirilen, dağıtımı özelleştirilen, elindeki santrallerin çoğu özelleştirilen ve TEİAŞ kısmı da özelleştirilmek istenen Türkiye Elektrik Kurumunu yeniden kurmak gerekmektedir” diye konuştu. Petrol ve doğalgaz alanında arama, üretim, iletim, tüketiciye ulaştırma aşamalarının tümünün üstelenecek bir kuruluş da ihtiyaç duyulacağını kaydeden Türkyılmaz, enerji şirketlerinin çıkarlarını doğrultusunda faaliyet gösteren EPDK ve enerji borsası için kurulan EPIAŞ ise kapatılması gerektiğine vurgu yaptı.

Konuşmasına yaşanan ekonomik krizin boyutlarına dikkat çekerek başlayan Mahir Ulutaş ise enerji alanının yeniden yapılandırılmasının zorunluluk haline geldiğini ifade ederek, konuşmasını şöyle sürdürdü:

“1980'lerden bu yana neoliberal politikalar sonucunda enerji alanı ve elektrik enerjisi alanı, enerjinin bir insan hakkı olduğu gerçeği göz ardı edilerek metalaştırıldı, bir piyasa faaliyeti haline geldi bu alanlar, elektrik enerjisi ve enerji ticari bir meta haline geldi ve özel sektörün kâr egemenliğine teslim edildi. Bunun sonucu olarak kamunun bu alanda yatırım yapmasının yasal ve fiili engellerinin olduğu, alanda bir piyasa ve borsa yapısının inşa edildiği de bir gerçek. Tabii ki planlama anlayışı ortadan kalktı ve bu alan özel sektör eliyle bir kâr alanı haline dönüştürüldüğü için, enerji verimliliği

ve tasarruf imkanları gereğince değerlendirilemedi, tüketim özendirildi ve özel şirketlerin kârlarını katlamalarına yol açan, bunu sağlayan çarpık bir yapı oluştu. Enerji sektörü özel tekellerin kâr egemenliğine teslim edilirken de çok derin bir yoksullaşmayı ve enerji yoksulluğunu hep beraber yaşıyoruz.”

Demokratik Enerji Programı'nın yönetim anlayışının dönüştürülmesini de içeren kapsamlı bir kamulaştırma politikası içerdiğine işaret eden Ulutaş, programın ikinci başlığının ise kademeli bir şekilde yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş olduğunu ifade etti. Üçüncü ana başlığın ise fosil kaynaklardan ve emperyalist bağımlılık zincirinden kopuşu ön gördüğünü belirten Ulutaş, karbon piyasası mekanizmasının gelişmekte olan ülkelerin kaynaklarının emperyalist ülkelere aktarılmaya devam edilmesini hedeflediğine vurgu yaptı. Sadece fosil yakıtlardan uzaklaşmanın ekolojik yıkıma çözüm olmayacağını anlatacak, sözlerini şöyle sürdürdü:

“Emperyalist bağımlılık zincirinden kopmak, sanayinin de yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılıyor. Enerji canavarı diyebileceğimiz, demir-çelik, çimento, ark ocakları ve benzeri sanayilerin ülkenin enerji yapısı üzerinde yarattığı büyük yük ve tahribat, enerji politikaları ekseninde dahi olsa, Türkiye'nin sanayileşme politikaları açısından da yeniden bir değerlendirmeyi şart kılıyor.”

Verimli tarım alanlarını yok eden nüfusun mega kentlere toplanan çarpık kentleşme politikalarının da terk edilmesi gerektiğini ifade eden Ulutaş, “Türkiye açısından büyük bir bağımlılık yaratan, otomobil temelli, toplu taşımayı reddeden, demiryollarını, deniz ulaşımını reddeden ve karayolları üzerinden giden, aslında bir taraftan emperyalist bağımlılık zincirini de yeniden yaratan, diğer taraftan

siyasi iktidarların özel sektöre kâr aktarımının birer aracı olan ve petrol bo-yutuyla Türkiye'nin enerji politikaları açısından da dışa bağımlılığını artıran ulaşım politikalarının da terk edilmesi gerekiyor" diye konuştu.

Enerji krizi dolayısıyla nükleerin yeniden gündeme geldiğini hatırlatan Ulutaş, "Bir temiz enerji kaynağı gibi tekrar vitrine çıkarılıyor. Kapitalizm bunun dışında bir şey yapma şansına sahip değil. Ne tüketimi azaltabilir, ne kendi doğası gereği büyüme ideolo-jisini terk edebilir, ne döngüsel eko-nomiye geçebilir, ne sıfır büyümeyle yaşayabilir. Dolayısıyla, bir taraftan doğanın tahribini başka şekillerde devam ettirecek bir yeşil dönüşüm

peşinde koşarken, diğer taraftan da yeni bir nükleer Rönesans yaratmaya, yaşatmaya çalışıyor" diye konuştu.

Demokratik Enerji Programı kap-samındaki hedeflerin adım adım inşa edilmesi gerektiğini vurgu yapan Ulutaş, şöyle devam etti:

"Aksi takdirde, her geçen gün daha pahalı bir enerji, her geçen gün daha yoksullaşan bir halk ve yönetilemez bir hale gelen, kentlerin ya da 31 Mart vakasında olduğu gibi ülkenin bütününün uzun vadeli enerjisiz kal-dığı bir ülke haline geleceğiz. Yeniden çok kutuplu hale gelen, yani Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından sonra ko-lektif emperyalizmin bütün dünyayı bir piyasa ve pazar olarak gördüğü

anlayıştan, tekrar birtakım blokların ortaya çıkmaya başladığı ve dolayısıyla, jeo-politikanın tekrar ülkelerin gündemine önemli bir şekilde geldiği ve enerji alanında da bunun aciliyeti-nin hissedildiği dünyamızda, bugünkü Rusya-Ukrayna Savaşını da düşündü-ğümüzde, kendi haline bırakılan, özel sektörün kâr hırsına ve metalaşmaya bırakılan enerji alanının yaratacağı yı-kıcı etkiler artık ülkeler için kaldırıla-maz bir boyuta gelecektir. Dolayısıyla, Türkiye'nin tek çaresi, kamusal plan-lama anlayışının bütün ülkeye hâkim olması ve enerji alanında da bahsetti-ğimiz çerçevede bir demokratik enerji programının hızlı bir şekilde inşasıyla mümkündür."